YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)
17 päivänä heinäkuuta 1997 *

Asiassa C-17/96,

jonka Bundesverwaltungsgericht on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Badische Erfrischungs-Getränke GmbH & Co. KG

vastaan

Land Baden-Württemberg

ennakkoratkaisun luontaisten kivennäisvesien hyödyntämistä ja markkinoille saattamista koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 15 päivänä heinäkuuta 1980 annetun neuvoston direktiivin 80/777/ETY (EYVL L 229, s. 1) tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja L. Sevón sekä tuomarit P. Jann ja M. Wathelet (esittelevä tuomari),

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: M. B. Elmer,
kirjaaja: apulaiskirjaaja H. von Holstein,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Badische Erfrischungs-Getränke GmbH & Co. KG, edustajanaan asianajaja T. Schmidt-Kötters, Düsseldorf,

— Land Baden-Württemberg, asiamiehenään Regierungspräsidium Karlsruhen Oberregierungsrat H. Lauinger,

— Ranskan hallitus, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston apulaisosastopäällikkö C. de Salins ja saman osaston apulaisulkoasiainsihteeri R. Nadal,

— Italian hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön diplomaattisten riita-asioiden osaston osastopäällikkö, professori U. Leanza, avustajanaan valtion-asiamies O. Fiumara,

— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään Treasury Solicitor's Departmentin virkamies S. Ridley ja barrister D. Bethlehem,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies C. Schmidt,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Badische Erfrischungs-Getränke GmbH & Co. KG:n, edustajanaan T. Schmidt-Kötters, Ranskan hallituksen, asiamiehenään R. Nadal, Irlannin hallituksen, asiamiehenään barrister-at-law P. O'Reilly, Italian hallituksen, asiamiehenään O. Fiumara, Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen, asiamiehenään D. Bethlehem, ja komission, asiamiehenään C. Schmidt, 29.1.1997 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 15.5.1997 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Bundesverwaltungsgericht on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 31.8.1995 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 19.1.1996, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla kolme ennakkoratkaisukysymystä luontaisten kivennäisvesien hyödyntämistä ja markkinoille saattamista koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 15 päivänä heinäkuuta 1980 annetun neuvoston direktiivin 80/777/ETY (EYVL L 229, s. 1, jäljempänä direktiivi) tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty kivennäisvesiä tuottavan Badische Erfrischungs-Getränke GmbH & Co. KG:n ja Land Baden-Württembergin (Baden-Württembergin osavaltio) välisessä riidassa, joka oli syntynyt siksi, että Land Baden-Württemberg oli kieltäytynyt tunnustamasta yhdestä Badische Erfrischungs-Getränke GmbH & Co. KG:n lähteestä tulevaa vettä luonnolliseksi kivennäisvedeksi.

3 Badische Erfrischungs-Getränke löysi lähteen 1980-luvun lopulla. Lähteestä peräisin olevan veden ravitsemuksellis-fysiologisten (ernährungsphysiologische Wirkungen) vaikutusten määrittelyn ja tutkimusten perusteella on käynyt ilmi, että vesi sisältää pieniä määriä kloridia ja natriumia, jotka Badische Erfrischungs-Getränken mukaan tekevät veden erityisen sopivaksi vähäsuolaista ruokavaliota noudattaville sekä korkeasta verenpaineesta kärsiville henkilöille.

4 Badische Erfrischungs-Getränke vaati Land Baden-Württembergille jättämässään hakemuksessa tunnustamaan veden "luontaiseksi kivennäisvedeksi".

5 Land Baden-Württemberg hylkäsi hakemuksen 28.11.1989 ja 2.4.1990 antamillaan päätöksillä sillä perusteella, että vedellä ei voi olla Saksan lainsäädännössä edellytettyjä ravitsemuksellis-fysiologisia vaikutuksia, ellei se sisällä tiettyjä pitoisuuksia olennaisia aineosia.

6 *Mineral- und Tafelwasser Verordnung*in (kivennäisvesistä ja pöytävesistä annettu Saksan asetus) 2 2 momentissa säädetään seuraavaa:

"Luontaiseksi kivennäisvedeksi katsotaan vesi, joka täyttää seuraavat erityiset edellytykset:

2. vesi on alkuperäisessä olomuodossaan ja sillä on tiettyjä ravitsemuksellis-fysiologisia vaikutuksia (ernährungsphysiologishe Wirkungen) sen kivennäisainepitoisuuden, hivenainepitoisuuden tai muiden aineosien takia."

7 Badische Erfrischungs-Getränke nosti kanteen Verwaltungsgericht Karlsruhessa, joka hylkäsi sen 8.11.1991 antamallaan tuomiolla. Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg pysytti tämän tuomion 30.11.1993 antamallaan tuomiolla perustellen

ratkaisuaan siten, että yhtiö ei ollut näyttänyt, että vedellä olisi Saksan lainsäädännössä edellytettyjä, sen aineosista johtuvia ravitsemuksellis-fysiologisia vaikutuksia. Muutoksenhakutuomioistuimen mukaan vettä ei voitu pitää luontaisena kivennäisvetenä, koska se ei sisältänyt ollenkaan tiettyjä aineita tai niiden pitoisuudet olivat ainoastaan vähäisiä.

8 Bundesverwaltungsgericht totesi sille tehdyn muutoksenhaun (Revision) johdosta, että Saksan asetusta on tulkittava siten, että veden aineosien pitoisuuksien ja näiden ravitsemuksellis-fysiologisten vaikutusten välillä on oltava syy-yhteys.

9 Bundesverwaltungsgericht on kuitenkin epätietoinen siitä, ovatko nämä edellytykset yhteensopivia kyseisen direktiivin kanssa, jossa yhdenmukaistettiin luontaisten kivennäisvesien määritelmät, ne edellytykset, joiden perusteella vesi voidaan tunnustaa luontaiseksi kivennäisvedeksi, sekä näiden vesien hyödyntämistä ja markkinoille saattamista koskevat säännökset.

10 Direktiivin 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Tämä direktiivi koskee jäsenvaltioiden maaperästä saatua vettä, jonka tämän jäsenvaltion vastuussa oleva viranomainen tunnustaa liitteessä I olevan I jakson säännökset täyttäväksi luontaiseksi kivennäisvedeksi."

Direktiivin liitteessä I olevan I jakson (Määritelmä) 1 ja 2 kohdassa säädetään, että

"1. 'Luontaisella kivennäisvedellä' tarkoitetaan 5 artiklassa säädettyä mikrobiologisesti täysarvoista vettä, jonka alkuperä on maanalainen vesikerrostuma tai -varasto ja joka tulee esille lähteestä, josta sitä otetaan yhden tai useamman luontaisen tai poratun uloskäynnin kautta.

Luontainen kivennäisvesi on selvästi erotettavissa tavallisesta juomavedestä:

a) ominaispiirteistään, kuten kivennäisainepitoisuus, hivenainepitoisuus tai muut aineosat, ja joskus tietyistä vaikutuksistaan,

b) alkuperäisestä olomuodostaan,

kummankin ominaisuuden pysyessä veden maanalaisuuden takia ennallaan ja turvassa kaikelta saastumisvaaralta.

2. Nämä ominaisuudet, jotka saattavat antaa luontaiselle kivennäisvedelle terveydelle suotuisia ominaisuuksia, on ollut tutkittava:

a) seuraavien näkökohtien osalta:

1. geologiset ja hydrologiset,

2. fysikaaliset, kemialliset ja fysiko-kemialliset,

3. mikrobiologiset,

4. tarvittaessa farmakologiset, fysiologiset ja kliiniset;

b) II jaksossa lueteltujen vaatimusten mukaisesti;

c) vastuussa olevan viranomaisen hyväksymien tieteellisten menetelmien mukaisesti.

— —"

11 Bundesverwaltungsgericht on epätietoinen siitä, edellytetäänkö direktiivissä, että vedellä on oltava terveydelle suotuisia ominaisuuksia, jotta se voidaan tunnustaa luontaiseksi kivennäisvedeksi, ja jos näin on, onko nämä ominaisuudet näytettävä toteen. Mikäli näin on, tuomioistuin haluaa edelleen tietää, saavatko terveydelle suotuisat ominaisuudet johtua siitä, että kyseisestä vedestä puuttuu jokin aine tai että kysymyksessä olevan aineen pitoisuus on vähäinen. Lopuksi se haluaa tietää, mikä sisältö — ottaen huomioon Saksan asetuksessa käytetty ilmaisu ravitsemuksellis-fysiologiset vaikutukset — on annettava direktiivin liitteessä I olevan I jakson 1 kohdassa käytetylle käsitteelle "vaikutukset" ja saman jakson 2 kohdassa käytetylle käsitteelle "terveydelle suotuisat omaisuudet".

12 Bundesverwaltungsgericht on tässä tilanteessa lykännyt päätöksen antamista asiassa ja esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko 15.7.1980 annetun neuvoston direktiivin 80/777/ETY 1 artiklan 1 kohtaa luettuna yhdessä liitteen I määritelmiä koskevan I jakson kanssa tulkittava siten, että vesi — liitteessä I olevan I jakson 2 kohdan toisen alakohdan mukaisia 'aiemmin tunnustettuja vesiä' lukuun ottamatta — voidaan tunnustaa luontaiseksi kivennäisvedeksi ainoastaan silloin, jos sillä on terveydelle suotuisia ominaisuuksia, ja jos näin on, onko nämä ominaisuudet näytettävä toteen?

2) Saavatko nämä mahdollisesti edellytettävät terveydelle suotuisat ominaisuudet johtua myös siitä, että liitteessä I olevan I jakson 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetut aineosat joko puuttuvat tai niiden pitoisuudet ovat vähäisiä (esim. vähän natriumia sisältävät vedet)?

3) Miten liitteessä I olevan I jakson 2 kohdassa oleva käsite 'terveydelle suotuisat ominaisuudet' ja liitteessä I olevan I jakson 1 kohdan a alakohdassa oleva käsite 'tietyt vaikutukset' (ks. myös liitteessä I olevan II jakson 1.4.1 kohta) on erotettava toisistaan?"

Ensimmäinen kysymys

13 Land Baden-Württenberg esittää Ranskan ja Italian hallitusten tukemana, että vesi voidaan tunnustaa luontaiseksi kivennäisvedeksi ainoastaan, jos sillä on terveydelle suotuisia ominaisuuksia. Luontaista kivennäisvettä ei voida määritellä siksi ainoastaan sen alkuperän, pitoisuuksien tai tilan perusteella, vaan on otettava huomioon myös sen ravitsemuksellis-fysiologiset vaikutukset, koska nämä vaikutukset johtuvat kivennäisainepitoisuuksista, hivenainepitoisuuksista tai muista veden olemusta määräävistä aineosista. Liitteessä I olevan I jakson 2 kohdasta käy niiden mukaan ilmi, että hakijan on näytettävä toteen terveydelle suotuisat ominaisuudet. Tämän jakson 2 kohdassa täydennetään ja selvennetään 1 kohtaa vaatimalla, että 1 kohdassa luetellut ominaisuudet on täytynyt tutkia, jotta voidaan käytännössä varmistaa, että terveydelle suotuisat ominaisuudet ovat olemassa.

14 Komissio katsoo, että liitteessä I olevan I jakson 1 ja 2 kohta, joissa molemmissa on osia luontaisen kivennäisveden määritelmästä, on luettava yhdessä. Saksan, englannin, hollannin ja tanskan kieliversiot ovat 2 kohdan osalta samanlaiset, ja ne ovat esitetyn kysymyksen kannalta kaksiselitteisiä. Sen sijaan ranskan, italian ja espanjan kieliversiot ovat täysin selviä 2 kohdan osalta siten, että niiden mukaan luontaisella kivennäisvedellä on aina oltava sellaisia ominaisuuksia.

15 On todettava ensiksi, että liitteessä I olevan I jakson 1 kohdassa, jossa määritellään luontainen kivennäisvesi, ei mainita "terveydelle suotuisia ominaisuuksia". Nimittäin 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa määritellään luontainen kivennäisvesi mikrobiologisesti täysarvoiseksi vedeksi, joka on peräisin maan alta. Toisessa alakohdassa täsmennetään sitten ainoastaan, että luontainen kivennäisvesi eroaa tavanomaisesta juomavedestä kahden ominaisuuden perusteella, joita ovat toisaalta veden olemus, jonka kannalta vedelle ovat tunnusomaisia sen kivennäisainepitoisuus, hivenainepitoisuus ja muut aineosat ja joskus tietyt vaikutukset ja toisaalta sen alkuperäinen koostumus; tässä alakohdassa todetaan lisäksi, että tällainen vesi pysyy maanalaisen alkuperänsä takia ennallaan. Käsite "terveydelle suotuisat ominaisuudet" esiintyy ainoastaan liitteessä I olevan I jakson 2 kohdassa.

16 Neuvosto on tältä osin poikennut komission direktiiviehdotuksesta (EYVL 1970, C 69, s. 14), jossa mainitaan 1 kohdassa edellytys, joka koskee terveydelle suotuisia ominaisuuksia. Edellytyksen paikan muuttaminen liitteessä antaa aiheen päätellä, ettei neuvosto halunnut asettaa sen, että vesi voidaan tunnustaa luontaiseksi kivennäisvedeksi, edellytykseksi sitä, että vedellä on terveydelle suotuisia ominaisuuksia.

17 Se, että direktiiviin ei ole otettu käsitteen terveydelle suotuisat ominaisuudet määritelmää, vahvistaa tätä tulkintaa. Jos neuvosto olisi tahtonut tehdä siitä, että vedellä olisi terveydelle suotuisia ominaisuuksia, luontaisten kivennäisvesien yhden ominaisuuden, direktiivissä, joka on sanamuodoltaan täsmällinen ja yksityiskohtainen, olisi annettu sitä koskevia säännöksiä, kuten julkiasiamies on täysin oikein todennut ratkaisuehdotuksensa 18 kohdassa.

18 Lopuksi on todettava, että ilmaisulla "jotka saattavat antaa luontaiselle kivennäisvedelle terveydelle suotuisia ominaisuuksia" ainoastaan tuodaan esiin veden ominaisuuksilla mahdollisesti oleva myönteinen vaikutus. Ilmaisu on sisällöltään puhtaasti kuvaileva, toisin kuin virkkeen päälause, jonka pakottavan sisällön mukaan

nämä luontaisen kivennäisveden 1 kohdassa luetellut ominaisuudet "on ollut" tutkittava eri näkökohtien osalta ja tiettyjen vaatimusten sekä vastuussa olevan viranomaisen hyväksymien tieteellisten menetelmien mukaisesti (ks. liitteessä I olevan I jakson 2 kohdan ensimmäinen virke).

19 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 1 artiklan 1 kohtaa luettuna yhdessä liitteessä I olevan I jakson 1 ja 2 kohdan kanssa on tulkittava siten, että niiden vastaista on, että jäsenvaltio vaatii, että vedellä olisi oltava terveydelle suotuisia ominaisuuksia, jotta se voitaisiin tunnustaa luontaiseksi kivennäisvedeksi.

Toinen ja kolmas kysymys

20 Ensimmäiseen kysymykseen annettu vastaus huomioon ottaen toiseen ja kolmanteen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

21 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Ranskan, Irlannin, Italian ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksille ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto)

on ratkaissut Bundesverwaltungsgerichtin 31.8.1995 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

Luontaisten kivennäisvesien hyödyntämistä ja markkinoille saattamista koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 15 päivänä heinäkuuta 1980 annetun neuvoston direktiivin 80/777/ETY 1 artiklan 1 kohtaa luettuna yhdessä liitteessä I olevan I jakson 1 ja 2 kohdan kanssa on tulkittava siten, että niiden vastaista on, että jäsenvaltio vaatii, että vedellä olisi oltava terveydelle suotuisia ominaisuuksia, jotta se voitaisiin tunnustaa luontaiseksi kivennäisvedeksi.

Sevón Jann Wathelet

Julistettiin Luxemburgissa 17 päivänä heinäkuuta 1997.

R. Grass L. Sevón

kirjaaja ensimmäisen jaoston puheenjohtaja